

AGRAIMENT AL POETA

VOLDRIA que el títol que encapçala aquest comentari, ell tot sol, fes evident el meu propòsit. Escric sota l'emoció produïda per una lectura de poemes, i si és cert que l'emoció és una mala companya de l'anàlisi fred i serè que és tan indispensable al dictamen dels entesos, no podria erigir-me en crític, ni en tinc l'aptitud.

Hi ha presents delicats que fan sentir la immediata necessitat de la correspondència, i potser entre els que obliguen més s'hi compta el de l'amic que ens fa participar en les coses que estima més o que sent més fortament, que ens fa l'honor de contrastar la seva vocació amb el nostre judici i ens deixa conèixer, només a nosaltres, les prímicies d'unes paraules dirigides al seu poble i al seu temps.

Tinc aquest deute de gratitud amb Agustí Bartra, i el faig expressiu pel mitjà que em sembla més propici. El lector potser iniciarà un gest de protesta pel fet que el distregui per a fer-lo participar en un torneig de galanteria entre un poeta amic i jo. Si no es tractés d'altra cosa, l'assistiria la raó, però és que l'obra poètica d'en Bartra, coneguda fragmentàriament i dispersa en publicacions de tiratge limitat, té una unitat i un volum que fan indispensable conèixer-la en conjunt. Sortosament la conec, i el meu testimoni, si altre interès no li és favorable, servirà de salutació a dos llibres que seran editat a Mèxic: "L'arbre de foc" i el "Poema de l'Home".

A més, llegir la poesia d'en Bartra no és la mateixa cosa que escoltar-la dels seus llavis. Llegint, el poeta es transfigura, retroba la passió dels seus moments creadors i dona a la paraula la força màgica de la seva vocació. Sentint-lo —i aquesta és una impressió que han compartit altres persones— les seves imatges m'han portat als ulls records de llum i de colors, com si recollís el seu missatge a través dels ulls i les evocacions suggerides possessin en tensió sentiments de tots els ordres.

Guiat per la seva veu, he tingut la sensació de seguir un llarg corredor a banda i banda del qual s'esbatanaven, a intervals, finestres abocades a paisatges coneguts o desitjats.

La invitació a acompanyar-lo, directa o velada, es repeteix al llarg de la seva obra, de vegades amb un to imperatiu:

"Bona nit, companys! Avui haig de dir-vos
quelcom d'apacible i omplir de misteri
els vostres rostres deserts. Mireu-me!
Heus-me ací, companys! Avui no cauré
enmig de vosaltres com un negre roc.
Duc a la mà un ocell de foc viu
i pot apagar-se. Mireu-me, calleu!"

Foc és el que té el poeta a les mans i no les eines de l'orfebre que pot posar gran amor en petits espais. El seu no és un cant pel simple gust del ritme, sinó un clam il·luminat per la profecia i l'afany del guiatge.

Pel que he dit al principi, algú podria creure que tot, en la poesia d'en Bartra, entra pels ulls, o que la seva veu dona vida, només, a una suggestiva parada dioràmica. Aquest seria un judici errat, perquè la llum i el color, en la seva obra, són només el cimbell que atreu el pensament cap a paratges poblats amb més riquesa.

Sota l'esclat aparent de cada imatge —servitud del poeta a la bellesa— hi ha una idea viva que no es rendeix sense esforç. Cada vers conté, com un vernís de boniquesa, allò que diu, i d'una manera més profunda, més avara, tot allò que vol dir. I en Bartra diu coses del seu segle, el seu núvol de poeta és un pretext per a mirar, de més enlaire, la cavalcada de la nostra època. La visió dolorosa de la guerra, el seu enyorament de Catalunya —una Catalunya que tremola per totes les parts del nostre temps i oberta a totes les esperances del futur—, la temença plena d'alertes per l'angoixosa actualitat del món i com a contrapartida una reconfortant confiança en l'home i en unes virtuts que li són permanents, no dreixen la marea de neguit i d'alegria que dona un sentit de totalitat a la seva producció. Com a fórmula constant per a retrobar l'equilibri perdut, en Bartra invoca l'esperit de camaraderia, un amor fecund al servei de tota empresa i el goig de viure plenament dins el llegat d'afectes que els homes reben en neixer, des del principi dels dies.

En aquest sentit, la seva fe conservada a través de l'experiència de la guerra, de la seva estada als camps de concentració, en el curs d'un èxode que el cultiu de la seva vocació ha fet més dur i més passador alhora, constitueix una promesa i un delicat obsequi per a aquells a qui

sigui possible sincronitzar la seva sensibilitat receptiva amb la del poeta.

En Bartra té, com a lícit orgull, un anhel d'universalitat que el porta per un camí segur. I ha tingut ocasió de comprovar la bondat del seu instint, en el curs d'una sèrie de recitals donats a la República Dominicana, a una gent de raça negra que l'escoltava i el comprenia. Al final d'una d'aquestes lectures va acostar-se-li un indígena mal vestit, li estengué la mà dreta i va pregar-li que li escrivís damunt la carn del seu palmell uns versos que no volia oblidar. Aquest

és, segurament, un dels premis rebuts que en Bartra estima més.

Tant debò que ben aviat aquest testimoni, i el meu i el de tots aquells que ja han trobat delectació amb la seva obra, puguin ésser ampliat per la comunicació del poeta amb un públic més extens. I que el seu desig trobi milers de realitzacions:

*“Voldria poder-te tocar amb cada una de les
(meves paraules,
entrar dins la teva ànima senzilla com el vent
(omple la vall”*

PERE CALDERS